

Hva er verst?

Øvelsen er basert på: «Hva er verst?» i Europarådet (2014, s. 98), *Bookmarks – En håndbok for forebygging av hatprat på nettet gjennom menneskerettighetslæring*.

LÆRINGSMÅL

- **Forstå ulike former for hatefulle ytringer og vurdere hvilke konsekvenser det kan ha.**
- **Reflektere over ulike faktorer som påvirker alvorligheten til ulike ytringer.**
- **Reflektere over ulike metoder for å bekjempe hatefulle ytringer, basert på alvorlighetsgraden til ytringene.**
- **Styrke kritisk tenkning og kildekritikk**
- **Øke kunnskap om språk og kommunikasjon**
- **Styrke samarbeidsevne**

TIDSBRUK: 45 minutter

ANTALL DELTAKERE: 15–30 stk

NØDVENDIG UTSTYR:

- Gruppebord
- En tavle eller lignende til å skrive på
- Kort med eksempler på ytringer, med og uten kontekst. Lag egne eller bruk noen av kortene på side 99 i *Bookmarks*:

<https://rm.coe.int/16806f9b45>

FORBEREDELSE

1. Les introteksten til dette kapittelet.
2. Les om kriterier for å vurdere tilfeller av hatefulle ytringer på side 137 i *Bookmarks*:
<https://rm.coe.int/16806f9b45>

FREM GANGSMÅTE

INTRODUKSJON

1. Del deltakerne i grupper på 3–5 stk, som sitter på bord sammen.
2. Spør deltakerne hva de tenker på når de hører begrepet «hatefulle ytringer». Be dem diskutere det i små grupper, for så å spørre om noen vil fortelle hva de har snakket om. Basert på innspillene fra gruppene, forklar begrepet ved å benytte definisjonen i introteksten til dette kapittelet.
3. Forklar deltakerne at for å vite hvordan en skal reagere eller svare på ulike ytringer, bør man være i stand til å vurdere hvor «ille» det er. Noen ytringer kan være «verre» enn andre.

HOVEDDEL

4. Forklar at gruppene vil bli gitt flere ytringer og at de sammen skal rangere de fra «verst» til «minst ille». Alle eksemplene er hentet fra virkeligheten. Del ut kortene – denne gangen kun sitatet, uten informasjon om konteksten.
5. Når gruppene har rangert kortene, spør:
 - a. Var det enkelt eller vanskelig å rangere kortene? Hvorfor?
 - b. Hva var dere uenige om?
 - c. Hvilke kriterier brukte dere for å rangere?
 - d. Vil dere si at alle ytringene/sitatene er eksempler på hatefulle ytringer? Kan noe være ille eller slemt, selv om det ikke er hatefulle ytringer?
6. Forklar at deltakerne nå får en ny runde med kort og rangering. Det er de samme eksemplene, men nå får de vite mer om hvem som har ytret dette, hvor og når. Del ut kortene med kontekst for sitatene.

Når gruppene har rangert kortene, spør:

 - a. Var det enklere eller vanskeligere å rangere kortene nå? Hvorfor?
 - b. Endret rekkefølgen seg? Hvorfor? Hvorfor ikke?
 - c. Hva var dere uenige om?
 - d. Hvilke kriterier brukte dere nå for å rangere?

- Basert på de to rundene med diskusjon, be deltakerne hjelpe deg med å liste opp noen kriterier som kan brukes for å vurdere hvor ille ulike ytringer er. Kanskje noen kriterier allerede har blitt nevnt? Etter hvert som deltakerne kommer med forslag, skriv dem på tavlen.

Kriterier for å vurdere ulike ytringer:

- Innholdet eller tonen i uttrykket: Dette handler om språket som brukes.
- Personens hensikt med ytringen, med andre ord om den var ment å såre noen.
- Hvem/hvilken gruppe ytringen er rettet mot.
- Hvem ytringen er ment for (de som «liker» ytringen) og hvor stor rekkevidde/spredning den har.
- Sammenhengen der ytringen kom (f.eks. om ytringen kommer i sammenheng med forslag til en ny lov.
- Virkingen/ hvilken effekt ytringen kan ha på enkeltpersoner eller samfunnet som helhet.

AVSLUTTENDE REFLEKSJON

Spørsmål til diskusjon:

- Hva synes dere om denne øvelsen?
- Hva tror dere er hensikten med denne øvelsen?
- Hvorfor er det nyttig å ha tenkt igjennom kriterier for å vurdere alvorligheten av ulike ytringer?
- Synes dere det bør være ulike regler for «verre» ytringer? Burde noe være helt forbudt?
- Hvis dere mener noe burde være forbudt, hvor ville dere trekke linjen?
- Hvilke andre metoder kan dere komme på for å bekjempe hatefulle ytringer?
- Det snakkes ofte om ytringsfrihet, men man kan også snakke om «ytringsansvar» og «ytringsvett». Hva tror dere de begrepene betyr?

PASS PÅ!

Vær obs på fordommer og holdninger i gruppen av deltakere når du velger ut eksempler. Om deltakernes holdninger virker lite empatiske eller gjennomtenkte kan det være lurt ikke å «gi opp», men heller fokusere på å få frem andre perspektiver og annen informasjon som kan nyansere.

ØNSKER DU Å KNYTTE ØVELSEN TIL 22. JULI?

I samtalen om konsekvenser av hatefulle ytringer kan man snakke om sammenhengen mellom hatefulle ytringer og hatvold. Det er ikke alle hatefulle ytringer som fører til hatvold. Men når hatvold blir begått, så skjer det som regel i en kontekst med hatefulle ytringer.

Dere kan også samtale om hatefulle ytringer mot overlevende fra terrorangrepet på Utøya, og hvilke konsekvenser det kan ha.

Litt info om ytringsfriheten og ytringsfrihetens grenser:

Ytringsfrihet er en menneskerettighet, og en forutsetning for demokratiet vårt - gjennom frie ytringer får vi tilgang til informasjon og mulighet til å danne våre egne meninger. Dette er nødvendig for at vi skal kunne stemme ved valg og for at vi skal kunne delta i samfunnsdebatten.

Men både internasjonal menneskerettighetslov og den norske loven slår fast at ytringsfriheten er en av rettighetene som kan begrenses under visse omstendigheter, og som til tider bør begrenses. Det bør være en balanse mellom å tillate folk å uttrykke sine innerste tanker, og sikre at dette ikke undergraver andres rettigheter, eller fører til større skade for samfunnet.

Les mer på side 146 i Bookmarks:

<https://rm.coe.int/16806f9b45>